شماره:	بسمه تعالی اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران اداره آمـوزش و پـرورش منطـقـه ۶ **دبیرســتان مـانـدگـار الـبرز** پایه **دهـم**، رشـتهٔ **انسانی** **آزمـــــون هـــــای نوبت دوم**	سوال درس: فارسی ۱ (دهم) تاریخ امتحان: **۱۴۰۴/۰۳/۱۷** زمان امتحان: **۹۰ دقیقه** نام دبیر: آقای..... تعداد صفحه: ۴صفحه	نمره با عدد: نمره با حروف: امضای‌دبیر
نام و نام خانوادگی:			
کلاس:			

قلمرو زبانی	نمره
۱- با توجّه به متن، معنی واژه‌هایی که زیر آن خط کشیده شده‌است را بنویسید. الف) گروهی گفتند که **رایزنان** در مورد برخی کارها هیچ گاه نمی توانند نظر بدهند. ب) از **نسیان**، هرگز درنیابد که در کجا و در چه زمانی زیست می کند. ج) چون در او چندین اندوه و **طرب** بود، در نهاد خود شگفت و عجب بود.	۰/۷۵
۲- از میان واژگان روبه‌رو یک جفت واژهٔ هم‌معنا بیابید و بنویسید. «سودایی – فراق – آسودگی – فراغ – آسوده – دور »	۰/۲۵
۳- در هر گزینه **یک غلط املایی** بیابید و درست آن را بنویسید. الف) راحب فرزانه تزار را دید و به کندن کرت پرداخت. ب) و فلق مهرابی که تو در آن نماز صبح شهادت گزارده‌ای ج) لیکن خروس قالب، حرکتی کرد نه مناسب حال درویشان.	۰/۷۵
۴- **املای صحیح** را انتخاب کنید و در جای خالی بنویسید. الف) اما آنها با ..... (وقاهت – وقاحت) همهٔ کلاه‌ها و و لباسها را از تنشان بیرون کشیدند. ب) خاک، مظهر فقر مخلوق در برابر..... (قنای – غنای » خالق است. ج) نمی فهمید چه احتیاجی به دیوار هست و چرا پدرش این همه در ساختن آن (اصرار – اسرار) دارد.	۰/۷۵
۵- با توجه به معنا، **املای درست** را مشخص کنید. الف) محتاط: هازم / حازم ب) آبادانی : عمارت کردن/ امارت کردن	۰/۵
۶- در بیت‌ها و عبارت‌های زیر، **نقش دستوری** واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید. الف) **ناتانائیل**، دلم می‌خواهد که این کتاب شوق پرواز را در تو برانگیزد. ب) کبوتری که دگر آشیان نخواهد دید/ **قضا** همی بردش به سوی دانه و دام ج) جمله عالم زین سبب گمراه شد/ کم کسی ز ابدال **حق** آگاه شد د) می‌نمود آن **مرغ** را هرگون شگفت/ تا که باشد کاندر آید او به گفت	۱
۷- نقش دستوری **ضمیرهای متصل** را در مصراع های دوم هر بیت بنویسید. الف) آن که عمری می دویدم در پی او سو به سو ناگهانش یافتم با دل نشسته روبه رو ب) لاله دیدم روی زیبای تؤام آمد به یاد / شعله دیدم سرکشی های توام آمد به یاد	۰/۵
۸- بیت روبه‌رو را به شیوهٔ عادی بازنویسی کنید. «قطرهٔ باران که درافتد به خاک / زو بدمد بس گهر تابناک »	۰/۵

www.kanoon.ir

۹- در گروه‌های اسمی مشخص‌شده، **هسته** کدام واژه است؟ الف) که **سالار آن انجمن** گشت کم ب) دلیران و **کارآزموده سران**	۰/۵
۱۰- در جمله‌های مرکب زیر، مورد خواسته شده را مشخص کنید و بنویسید. الف) جز از جام توحید هرگز ننوشم / زنی گر به تیغ ستم گردنم را (جملهٔ وابسته یا پیرو) ب) مپندار این شعله افسرده گردد / که بعد از من افروزد از مدفن من (جملهٔ هسته یا پایه)	۰/۵
۱۱- **نوع «واو»** در کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟ الف) هر دو گون آهو گیا خوردند و آب ب) این یکی خالی و آن پر از شکر ج) گرچه ماند در نبشتن شیر و شیر	۰/۲۵
۱۲- **نوع «را»** در کدام گزینه، متفاوت است؟ الف) هدیه ها می داد هر درویش را ب) کار پاکان را قیاس از خود مگیر ج) چو سهراب را دید گردآفرید	۰/۲۵
۱۳- در کدام گزینه حذف فعل به قرینهٔ معنایی وجود دارد؟ الف) از چه ای کل، با کلان آمیختی ب) بزد بر بر و سینهٔ اشکبوس ج) کجا می توانی ز قلبم ربایی/ تو عشق میان من و میهن من؟	۰/۲۵
۱۴- در کدام گزینه **واژهٔ دو تلفظی** به کار نرفته است؟ الف) در غزا بر پهلوانی دست یافت / زود شمشیری برآورد و شتافت. ب) روزگار غریبی است نازنین من! قدر پدر و مادرت را بدان. ج) با تمام قدرت به آسمان لاجوردی نگریستم و ستارگان بیشماری را انتظار می کشیدم. د) تا نگردی آشنا زین پرده رمزی نشنوی/ گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش	۰/۲۵
قلمرو ادبی	
۱۵- مؤثرترین شیوه‌ای که مولوی در «مثنوی معنوی» از آن بهره می گیرد، ..... است که برای تاکید و تایید سخن حکایت یا مثالی می‌آورد.	۰/۲۵
۱۶- هر اثر، نوشتهٔ کیست؟ الف) مثنوی معنوی: ب) من زنده ام: ج) ارزیابی شتاب زده:	۰/۷۵
۱۷- بیت‌ها را کامل کنید. الف) ..... / هم او مر شما را نگهبان بود ب) که اینان ز آب و گل دیگرند/	۰/۵
۱۸- بیتی از شعر « دلیران و مردان ایران زمین» بنویسید که «ردیف» آن واژهٔ « شماست» باشد.	۰/۲۵
۱۹- بیتی از شعر « دلیران و مردان ایران زمین» بنویسید که واژهٔ «مردی» در آن به کار رفته باشد.	۰/۲۵
۲۰- با توجه به متن، نوع ادبی هر ترکیب اضافی را مشخص کنید. (اضافهٔ تشبیهی یا اضافهٔ استعاری) الف) **آب اجل** که هست گلوگیر خاص و عام/ بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد ب) راست به مانند یکی زلزله/ داده تنش بر **تن ساحل** یله	۰/۵
۲۱- در هر گزینه، کدام آرایه به کار **نرفته‌است**. الف) ابر و باد و مه خورشید و فلک در کارند/ تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری (مجاز، تضاد، ایهام) ب) زینهار از قرین بد زنهار/ و قنا ربنا عذاب النار. (تلمیح، تضمین، واج‌آرایی) ج) بزد بر بر و سینهٔ اشکبوس/ سپهر آن زمان دست او داد بوس (استعاره، جناس، حسن تعلیل)	۰/۷۵
۲۲- **ارکان سجع** را مشخص کنید و بنویسید. «چو او را زیادت نعمت دیدند و یعقوب را بدو میل و عنایت دیدند	۰/۲۵
۲۳- در بیت « بر تیر جورتان ز تحمل سپر کنیم/ تا سختی کمان شما نیز بگذرد» » ..... «مشبه‌به» است.	۰/۲۵
۲۴- هریک از آرایه‌های «استعاره، تضمین، اغراق، مجاز، ایهام ، جناس» در کدام گزینه به کار رفته‌است. «دو آرایه اضافه است.»	۱

www-karnoon.ir

الف) گفتم که بوی زلفت گمراه عالمم کرد/ گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید ب) بیامد که جوید ز ایران نبرد / سر هم‌نبرد اندر آرد به گرد ج) پشت دیوار آنچه گویی، هوش دار/ تا نباشد در پس دیوار گوش د) بادی که در زمانه بسی شمع ها بکشت/ هم بر چراغدان شما نیز بگذرد	
۲۵- در کدام گزینه جناس وجود **ندارد**؟ الف)گلاب است گویی به جویش روان/ همی شاد گردد ز بویش روان ب) کار پاکان را قیاس از خود مگیر / گرچه ماند در نبشتن شیر و شیر ج) جمله عالم زین سبب گمراه شد / کم کسی ز ابدال حق آگاه شد د) چون بسی ابلیس آدم‌روی هست / پس به هر دستی نشاید داد دست	۰/۲۵
قلمرو فکری	
۲۶- مفهوم مصرع دوم هر یک از بیت‌های زیر را بنویسید. الف) چون بسی ابلیس آدم روی هست/ پس به هر دستی نشاید داد دست ب)در دکان بودی نگهبان دکان/ نکته گفتی با همه سوداگران	۰/۵
۲۷- گوینده در هر گزینه، ما را به کاری توصیه می‌کند؛ مشخص کنید که در کدام گزینه آن کار نادرست نوشته شده است؟ الف) بدان کوش که به هر محالی، از حال و نهاد خویش بنگردی. (عدم تغییر رفتار به خاطر دروغ و رفتار نادرست) ب) به زبان، دیگر مگو و به دل، دیگر مدار.(دوری از دورویی) ج) اندر همه کاری داد از خویشتن بده تا از داور مستغنی باشی. (حسابرسی به اعمال دیگران) د) گرت هواست که معشوق نگسلد پیمان / نگاه دار سر رشته تا نگه دارد(حفظ رشتهٔ بندگی و اطاعت)	۰/۲۵
۲۸- از میان بیت‌های زیر آن‌هایی که مفهوم مشترک دارند، مشخص کنید. (از هر ستون یک بیت اضافه است.)	۰/۵

ستون اول	ستون دوم
الف) ما بارگه دادیم این رفت ستم بر ما بر قصر ستمکاران گویی چه رسد خذلان	۱) گفتم این شرط آدمیّت نیست مرغ تسبیح‌گوی و من خاموش
ب) تا زبر خاکی ای درخت تنومند مگسل از این آب و خاک ریشهٔ پیوند	۲) چه میان نقش دیوار و چه آدمی که با او سخنی ز عشق گویند و در او اثر نباشد
ج) اشتر به شعر عرب در حالت است و طرب گر ذوق نیست تو را کژطبع جانوری	۳) چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد بیداد ظالمان شما نیز بگذرد

۲۹- منظور شاعر از «عوعو سگان» در بیت زیر چیست؟ « در مملکت چو غرش شیران گذشت و رفت/ این عوعوی سگان شما نیز بگذرد»	۰/۲۵
۳۰- مفهوم مشترک دو بیت زیر را بنویسید. الف) ما بارگه دادیم این رفت ستم بر ما/ بر قصرستمکاران، گویی چه رسد خذلان ب) چون داد عادلان به جهان در، بقا نکرد/ بیداد ظالمان شما نیز بگذرد	۰/۲۵
۳۱- مفهوم کنایی قسمت مشخص شده در کدام گزینه درست نوشته شده است؟ الف) تو را جنوب نامیدم / ای که ردای حسین را بر دوش داری (پیروی از سالار شهیدان.) ب) دمی آب خوردن پس از بدسگال / به از عمر هفتاد و هشتاد سال (آرزوی عمر طولانی)	۰/۲۵
۳۲- مولوی در ابیات زیر، چه مفهومی را مد نظر دارد؟	۰/۲۵

www.kanoon.ir

هر دو نی خوردند از یک آبخور/ این یکی خالیّ و آن پر از شکر دست کان لرزان بود از ارتعاش/ وان که دستی تو بلرزانی ز جاش هر دو جنبش آفریدهٔ حق شناس/ لیک، نتوان کرد این با آن قیاس	
۳۳- در بیت زیر، مقصود شاعر از «چوپان گرگ‌طبع» چیست؟ «ای تو رمه سپرده به چوپان گرگ‌طبع/ این گرگی شبان شما نیز بگذرد»	۰/۲۵
۳۴- گزینه‌هایی را که از لحاظ مفهومی به هم نزدیک هستند؛ مشخص کنید. (دو مورد از ستون دوم اضافه است.)	۰/۵

ستون اول	ستون دوم
۱. کُلُّ نَفسٍ ذائِقَةُ المَوتِ	الف) هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم. در حضیض هم می‌توان عزیز بود.
۲ . الدَّهرُ یَومانِ، یَومٌ لَکَ وَ یَومٌ عَلَیکَ	ب) هرکه داد از خویشتن بدهد از داور مستغنی باشد.
۳. وَ مَکَروا وَ مَکَرَ اللّه وَاللّهُ خَیرُ الماکِرین	ج) تو را جنوب نامیدم/ ای که ردای حسین را بر دوش/ و خورشید کربلا را در بر داری
۴. ألا بِذِکرِ اللّهِ تَطمَئِنُّ القُلوب	د) اشتر به شعر عرب ، در حالت است و طرب/ گر ذوق نیست تو را کژطبع جانوری
۵ . حاسِبوا قَبلَ أن تُحاسَبوا	
۶. شَرَفُ المَکان بِالمَکینِ	

۳۵- بیت زیر، به چه موضوعی اشاره دارد ؟ « کبوتری که دگر آشیان نخواهد دید/ قضا همی بردش تا به سوی دانه و دام»	۰/۲۵
۳۶- شاعر در بیت « تعلیم ز ارّه گیر در امر معاش/ نیمی سوی خود می کش و نیمی می پاش» بر چه مفهومی تأکید دارد؟	۰/۲۵
۳۷- مفهوم کنایی مصراع دوم را در بیت زیر بنویسید. « صدهزاران این چنین اشباه بین/ فرقشان هفتاد ساله راه بین»	۰/۲۵
۳۸- با توجه به عبارت « چشم ها را باید شست جور دیگر باید دید» در کدام گزینه مفهوم یکسانی دیده می شود؟ الف) ای کاش عظمت در نگاه تو باشد نه در چیزی که به آن می نگری. ب) چشم هایش دیگر نمی خندید، لب هایش شل و آویزان شده بود.	۰/۲۵
۳۹- معنا و مفهوم روان و سادهٔ بیت‌ها و عبارت‌های زیر را بنویسید.	۴
الف) جمله عالم زین سبب گمراه شد/ کم کسی ز ابدال حق آگاه شد	۰/۵
ب) اشتر به شعر عرب در حالت است و طرب / گر ذوق نیست تو را کژطبع جانوری	۰/۵
ج) سپهبد عنان اژدها را سپرد	۰/۵
د) کشانی بخندید و خیره بماند/ عنان را گران کرد او را بخواند	۰/۵
هـ) که رهام را جام باده است جفت	۰/۵
و) ریش برمی کند و می گفت ای دریغ/ کافتاب نعمتم شد زیر میغ	۰/۷۵
ز) مرد پارسی هم دست تنگ بود.	۰/۲۵
ح) معلم گریزی رندانه زد.	۰/۲۵
ط) سه ماه بود که موی سر باز نکرده بودیم.	۰/۲۵
با آروزی شادی و سربلندی برای یکایک شما گرامیان- همواره شاد زی، ای البرزی ماندگار در ماندگار البرز اعضای دپارتمان علمی – پژوهشی فارسی دبیرستان ماندگار البرز	

www-kanoon-ir

شماره:	باسمه تعالی اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران اداره آمـــوزش و پـــرورش منطـقـه ۶ **دبیرســتان مـانـدگـار الـبـرز** پایه دهم، رشتهٔ انسانی **آزمـــــون هـــــای نوبت دوم**	پاسخبرگ درس: فارسی ۱ (دهم) تاریخ امتحان: ۱۴۰۴/۰۳/۱۷ زمان امتحان: ۹۰ دقیقه پاسخ : آقای نعمت اله بوالحسنی تعداد صفحه: ۲صفحه	نمره با عدد: نمره با حروف: امضای دبیر
دانش‌آموز گرامی، به هیچ وجه نام و نام خانوادگی خود را در پاسخبرگ ننویسید.			
کلاس:			

قلمرو زبانی	نمره
۱- الف) رایزنان: مشاوران، کسانی که در کاری با آنها مشورت کنند.(۰/۲۵) ب) نسیان: فراموشی(۰/۲۵) ج) طرب: شادی(۰/۲۵)	۰/۷۵
۲- آسودگی: فراغ (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳- الف) راحب ← راهب (۰/۲۵) ب) مهرابی ← محرابی (۰/۲۵) ج) قالب ← غالب (۰/۲۵)	۰/۷۵
۴- الف) وقاحت (۰/۲۵) ب) غنای (۰/۲۵) ج) اصرار(۰/۲۵)	۰/۷۵
۵- الف) محتاط: حازم (۰/۲۵) ب) آبادانی: عمارت(۰/۲۵)	۰/۵
۶- الف) ناتانائیل: منادا (۰/۲۵) ب) قضا: نهاد (۰/۲۵) ج) حق: مضاف الیه (۰/۲۵) د) مرغ: متمم (۰/۲۵)	۱
۷- الف) «ش»: مفعول (۰/۲۵) ب) «م»: مضاف الیه (۰/۲۵)	۰/۵
۸- قطرهٔ باران که به خاک در افتد(۰/۲۵) بس گهر تابناک زو بدمد (۰/۲۵)	۰/۵
۹- الف) سالار آن انجمن ← سالار (۰/۲۵) ب) کارآزموده سران ← سران (۰/۲۵)	۰/۵
۱۰- الف) جملهٔ وابسته(پیرو): گر به تیغ ستم گردنم را زنی (۰/۲۵) ب) جملهٔ هسته (پایه): مپندار (۰/۲۵)	۰/۵
۱۱- «ب» (۰/۲۵) ۱۲- «الف» (۰/۲۵) ۱۳- «الف» (۰/۲۵) ۱۴- «الف» (۰/۲۵)	۱
قلمرو ادبی	
۱۵- تمثیل (۰/۲۵)	۰/۲۵
۱۶- الف) مثنوی معنوی: مولوی(۰/۲۵) ب) من زنده ام: معصومه آباد (۰/۲۵) ج) ارزیابی شتاب زده: جلال آل احمد (۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۷- الف) شما را چو باور به یزدان بود (۰/۲۵) ب) نگهبان دین، حافظ کشورند (۰/۲۵)	۰/۵
۱۸- فلک در شگفتی ز عزم شماست / ملک، آفرین گوی رزم شماست(۰/۲۵)	۰/۲۵
۱۹- به مردی به میدان نهادند روی / جهان شد از ایشان پر از گفت و گوی (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲۰- الف) آب اجل: اضافهٔ تشبیهی (۰/۲۵) ب) تن ساحل: اضافهٔ استعاری (۰/۲۵)	۰/۵
۲۱- الف) ایهام: (۰/۲۵) ب) تلمیح (۰/۲۵) ج) حسن تعلیل (۰/۲۵)	۰/۷۵
۲۲- نعمت، عنایت (۰/۲۵) ۲۳- «تیر» یا «تحمل» (۰/۲۵)	۰/۵
۲۴- الف) ایهام (۰/۲۵) ب) اغراق یا مجاز(۰/۲۵) ج) جناس یا مجاز (۰/۲۵) د) استعاره (۰/۲۵)	۱
۲۵- «ج» (۰/۲۵)	۰/۲۵
قلمرو فکری	

www.kamoor.ir

۲۶- الف) دوستی و همکاری نکردن با هر کسی(۰/۲۵) ب) شوخی کردن با مشتریان (۰/۲۵)	۰/۵
۲۷- «ج» (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲۸- «الف» با «۳» (۰/۲۵) «ج» با «۲» (۰/۲۵) [فقط دو مورد]	۰/۵
۲۹ – هیاهو و سخنان افراد بی ارزش (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳۰- ناپایداری دنیا برای همه (این دنیا فانی است و برای همه تمام شدنی است.) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳۱- زندگی با آرامش پس از دفع دشمن (۰/۲۵) زندگی کوتاه با آرامش بهتر از زندگی طولانی همراه با سختی و نگرانی است.	۰/۲۵
۳۲- دوری از قضاوت های شتابزده و از روی ظاهر (تفاوت زیاد پدیده های به ظاهر شبیه هم) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳۳- چوپان گرگ طبع: حاکم درنده خو و ظالم(۰/۲۵)	۰/۲۵
۳۴- «الف» با «۶» (۰/۲۵) «ب» با «۵» (۰/۲۵) «ج» با ..... «د» با ..... [فقط دو مورد]	۰/۵
۳۵- تقدیرگرایی(اعتقاد به سرنوشت و تقدیر) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳۶- تعادل در زندگی (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳۷- تفاوت زیاد داشتن (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳۸ - «ب» (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳۹- الف) تمام مردم دنیا به خاطر مقایسهٔ نادرست گمراه شدند (۰/۲۵) و کم تر کسی انسان های کامل را شناخت. (۰/۲۵)	۰/۵
ب) شتر با شنیدن شعر عرب در حالت خوشی و شادی است(۰/۲۵) اگر تو ذوق و استعداد نداری پس جانور کج طبعی هستی(۰/۲۵)	۰/۵
ج) فرمانده سپاه (سهراب) افسار را سوی اسب رها کرد. (اسب را به اختیار خودش رها کرد.) (۰/۲۵)	۰/۵
د) اشکبوس کشانی خندید و خیره و متعجب ماند(۰/۲۵) و افسار اسب را کشید (متوقف کرد) و او را صدا کرد. (۰/۲۵)	۰/۵
هـ) که رهام هم نشین (۰/۲۵) جام شراب است و اهل جنگ نیست (۰/۲۵) (اهل خوشگذرانی است)	۰/۵
و) به شدت ناراحت می شد و می گفت (۰/۲۵)افسوس که آفتاب نعمتم(سخن گویی طوطی) (۰/۲۵) به زیر ابر رفت (ناپدید شد) (۰/۲۵)	۰/۷۵
ز) مرد ایرانی هم فقیر بود (۰/۲۵)	۰/۲۵
ح) معلم فراری زیرکانه انجام داد. (۰/۲۵)	۰/۲۵
ط) سه ماه بود که موی سر را نشسته بودیم یا کوتاه نکرده بودیم. (۰/۲۵)	۰/۲۵
با آروزی شادی و سربلندی برای یکایک شما گرامیان- ماندگار باشید در نیکی و پیشرفت همچون البرز ماندگار در ماندگار البرز اعضای دپارتمان فارسی دبیرستان ماندگار البرز	